

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovujú niektoré podmienky financovania sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu (ďalej len „návrh nariadenia“) sa predkladá, vzhľadom na pretrvávajúcu mimoriadnu situáciu vyhlásenu v súvislosti s ochorením COVID-19, v súlade so splnomocňovacím ustanovením § 78e zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 66/2020 Z. z. (ďalej len „zákon“). Predkladaným návrhom nariadenia sa zrušuje nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 70/2020 Z. z., ktorým sa ustanovujú niektoré podmienky financovania sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 261/2020 Z. z. a nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 100/2021 Z. z. (ďalej len „doterajšie nariadenie“).

Návrhom nariadenia sa pri poskytovaní finančného príspevku podľa § 71 ods. 6 a 7, § 78a a 78aa zákona (ďalej len „finančný príspevok“), na spolufinancovanie sociálnych služieb vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb podmienených odkázanosťou a v zariadeniach krízovej intervencie, poskytovaného zo štátneho rozpočtu prostredníctvom kapitoly Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „ministerstvo“), na rozdiel od doterajšieho nariadenia, novo upravuje odchýlka od zákona pri uplatňovaní povinnosti prijímateľa tohto finančného príspevku vrátiť ministerstvu za príslušný štvrtrok pomernú časť vyplateného finančného príspevku za neobsadené miesta v zariadení sociálnych služieb.

V reakcii na aktuálny vývoj mimoriadnej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19 a jeho reálnym vplyvom na neobsadenosť miest v zariadeniach sociálnych služieb s pobytovou formou tejto sociálnej služby a s ambulantnou formou tejto sociálnej služby sa zároveň upúšťa od spôsobu uplatňovania odchýlky od posudzovania neobsadenosti miest v týchto zariadeniach v doterajšom nariadení, a s tým súvisiacej povinnosti poskytovateľov vrátiť pomernú časť vyplateného finančného príspevku na spolufinancovanie sociálnej služby z kapitoly ministerstva na príslušný štvrtrok za takto neobsadené miesta v zariadení.

V súlade so zákonom (§ 78d ods. 12 zákona) nárok na finančný príspevok pri pobytovej sociálnej službe v zariadení sociálnych služieb nevzniká na miesto v zariadení, na ktorom sa počas viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní neposkytuje sociálna služba z dôvodu neuzatvorenia zmluvy o poskytovaní sociálnej služby (tzv. „neobsadenosť miesta“ pri pobytovej sociálnej službe v zariadení). Pri poskytovaní ambulantnej sociálnej služby v zariadení sociálnych služieb v súlade s § 78d ods. 13 zákona nárok na finančný príspevok nevzniká na miesto v zariadení, na ktorom sa počas 20 a viac po sebe nasledujúcich pracovných dní neposkytuje sociálna služba z dôvodu neuzatvorenia zmluvy o poskytovaní sociálnej služby alebo ak sa poskytuje sociálna služba v menšom rozsahu ako 80 hodín (tzv. „neobsadenosť miesta“ pri ambulantnej sociálnej službe v zariadení). Za obdobie tejto

„neobsadenosti miesta“ je prijímateľ finančného príspevku povinný vrátiť ministerstvu jeho pomernú časť za obdobie, v ktorom bolo neobsadené miesto v zariadení podľa § 78d ods. 12 a 13 zákona, podľa trvania tohto neobsadenia od prvého dňa neobsadenia tohto miesta (§ 78d ods. 17 zákona). Podľa § 78d ods. 3 prvej vety zákona sa finančný príspevok vypláca štvrťročne v pomernej časti zo sumy uvedenej v písomnej zmluve o poskytnutí tohto finančného príspevku. V súlade s § 78d ods. 3 písm. c) zákona podmienkou vyplatenia pomernej časti finančného príspevku na nasledujúci štvrťrok je, že prijímateľ finančného príspevku vráti pomernú časť finančného príspevku vyplateného na príslušný štvrťrok za neobsadené miesta v zariadení podľa § 78d ods. 12 a 13; inak sa vyplatenie tohto finančného príspevku do doby splnenia tejto podmienky dočasne pozastaví.

Podľa právnej úpravy § 3 doterajšieho nariadenia sa neuplatňovanie ustanovenia § 78d ods. 12 a 13 zákona (neuplatňovanie povinnosti vrátiť finančný príspevok za neobsadené miesta v zariadení) vzťahuje na miesta v zariadení, na ktorých sa ku dňu vyhlásenia krízovej situácie (k 12. marcu 2020) poskytovala sociálna služba na základe uzatvorenej zmluvy o poskytovaní sociálnej služby a aj na vymedzený percentuálny podiel miest v zariadení, z počtu iných miest v zariadení (mimo počtu miest zazmluvnených k 12. marcu 2020), ktoré sa stali neobsadenými po tomto dátume. Doterajšie nariadenie tak reagovalo na dôsledky nebezpečenstva šírenia ochorenia COVID- 19 medzi rizikovou skupinou fyzických osôb počas pretrvávajúcej krízovej situácie, ktorá mala vplyv sčasti aj na záujem fyzických osôb, ktoré sú odkázané na sociálnu službu, začať prijímať počas trvania mimoriadnej situácie sociálnu službu v kolektívnom zariadení so zvýšeným rizikom vzniku a šírenia tohto ochorenia medzi najrizikovejšou skupinou osôb.

Vzhľadom na dlhodobosť trvania mimoriadnej situácie súvisiacej s ochorením COVID-19, mieru zaočkovanosť prijímateľov sociálnych služieb najmä v zariadeniach podmienených odkázanosťou, ako aj všetkých občanov SR proti ochoreniu COVID-19, ako aj v súvislosti s ďalšími opatreniami prijímanými za účelom zabránenia šírenia tohto ochorenia v zariadeniach sociálnych služieb a pri pretrvávajúcom reálnom dopyte cieľových skupín osôb po poskytovaní sociálnych služieb v zariadeniach, nie je účelné a efektívne naďalej zotrvávať na doterajšej právnej úprave a rozsahu a úrovni odchýlok od vzniku povinnosti vrátenia finančného príspevku za neobsadené miesta. Napriek zlepšujúcej sa situácii súvisiacej so šírením ochorenia COVID- 19 a jeho dôsledkami uplynutím času neobsadenosť miest v zariadeniach deklarovaná poskytovateľmi sociálnych služieb naďalej pretrváva vo vysokej miere, a to bez nutnosti preukazovania odôvodnenosti tejto neobsadenosti, čím sa v konečnom dôsledku vynakladanie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na spolufinancovanie reálne prijímateľom poskytovaných sociálnych služieb stáva neúčelným a neefektívnym.

V rokoch 2020 a 2021 na základe doterajšieho nariadenia prijímateľa finančného príspevku, resp. poskytovateľa sociálnej služby v týchto zariadeniach neboli povinní vrátiť celkom 16 542 125 eur.

Účelom návrhu nariadenia je teda reagovať na vývoj šírenia ochorenia COVID- 19 a jeho reálny a preukázateľný vplyv na obsadenosť/neobsadenosť miest v zariadeniach

uplynutím času, najmä minimalizovať a zadresniť odchýlky od posudzovania neobsadenosti miest podľa zákona a súvisiacej povinnosti vrátenia pomernej časti vyplateného finančného príspevku za tieto neobsadené miesta. Súvisiacim zvýšením príjmov kapitoly z vratiek vyplateného finančného príspevku z titulu neobsadených miest v zariadení podľa § 78d ods. 12 a 13 zákona sa zabezpečí možnosť ich účinnejšieho využitia na zabezpečenie zdrojového krytia v kapitole na spolufinancovanie sociálnych služieb v zariadeniach krízovej intervencie v súvislosti s rozpočtovými dôsledkami novely zákona o sociálnych službách vykonanej zákonom č. 484/2021 Z. z..

Návrh nariadenia

- odstraňuje odchýlku od zákona - odlišné posudzovanie obsadenosti miest pri pobytovej sociálnej službe v zariadení, na ktorých sa ku dňu vyhlásenia krízovej situácie (k 12.03.2020) poskytovala sociálna služba na základe uzatvorenej zmluvy o poskytovaní sociálnej služby, t.j. aj na tieto miesta sa bude vzťahovať § 78d ods. 12 zákona (nárok na finančný príspevok pri pobytovej sociálnej službe v zariadení nevzniká na miesto v zariadení, na ktorom sa počas viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní neposkytuje sociálna služba z dôvodu neuzatvorenia zmluvy o poskytovaní sociálnej služby a vzniká povinnosť prijímateľa finančného príspevku vrátiť pomernú časť vyplateného finančného príspevku za obdobie, v ktorom bolo takto neobsadené miesto podľa § 78d ods. 17 zákona),

- odstraňuje odchýlku od zákona - odlišné posudzovanie obsadenosti miest pri ambulantnej sociálnej službe v zariadení, t.j. aj na týchto miestach, na ktorých sa ku dňu vyhlásenia krízovej situácie (k 12.03.2020) poskytovala sociálna služba na základe uzatvorenej zmluvy o poskytovaní sociálnej služby, ak poskytovateľ tejto sociálnej služby prostredníctvom svojich zamestnancov poskytuje sociálnu službu v domácom prostredí prijímateľa sociálnej služby alebo poskytuje týmito zamestnancami sociálne poradenstvo, pomoc pri zabezpečení nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb alebo pomoc pri nevyhnutných úkonoch sebaobsluhy fyzickej osobe v dôchodkovom veku alebo s ťažkým zdravotným postihnutím, t. j. aj na tieto miesta v zariadení sa bude vzťahovať § 78d ods. 13 zákona (nárok na finančný príspevok pri ambulantnej sociálnej službe v zariadení nevzniká na miesto v zariadení, na ktorom sa počas 20 a viac po sebe nasledujúcich pracovných dní neposkytuje sociálna služba z dôvodu neuzatvorenia zmluvy o poskytovaní sociálnej služby alebo sa poskytuje sociálna služba v menšom rozsahu ako 80 hodín a vzniká povinnosť prijímateľa finančného príspevku vrátiť pomernú časť finančného príspevku za obdobie, v ktorom bolo takto neobsadené miesto podľa § 78d ods. 17 zákona),

- zachováva len odchýlku od zákona pri rozsahu uplatňovania povinnosti vrátenia pomernej časti vyplateného finančného príspevku na príslušný štvrt'rok za neobsadené miesta v zariadení podľa § 78d ods. 12 a 13 zákona, a to na účely štvrt'ročného vyplatenia finančného príspevku na nasledujúci štvrt'rok - táto povinnosť bude uplatňovaná len v rozsahu 90 % zo sumy, ktorá by sa mala vrátiť podľa zákona (teda plnenie tejto povinnosti bude redukované o 10%) (neobsadenosť týchto miest však bude posudzovaná už len podľa zákona). Takto koncipovaná odchýlka predstavuje „určitú čiastočnú kompenzáciu“ zohľadňujúcu v rámci zúčtovania vyplateného finančného príspevku zvýšené náklady a výpadky príjmov z platenia úhrady za poskytovanú sociálnu službu vzniknuté v dôsledku

preukázateľného výskytu a šírenia ochorenia COVID- 19 v konkrétnom zariadení a jeho preukázaného vplyvu na nárast neobsadených miest v tomto zariadení. Zároveň však môže ísť len o prijímateľa finančného príspevku u ktorého počet neobsadených miest v zariadení podľa § 78d ods. 12 a 13 zákona nepresiahne 10 % z počtu miest v zariadení zapísaného v registri, to znamená o prijímateľa finančného príspevku, ktorý plní účel tejto finančnej podpory, ktorým je spolufinancovanie aj fyzickým osobám, ktoré sú odkázané na sociálnu službu, resp. prijímateľom sociálnej služby reálne poskytovaných sociálnych služieb.

Legitímnym dôvodom na ustanovenie tejto „odchýlky“ je objektívna prekážka spočívajúca v dôsledkoch krízovej situácie na reálnu možnosť „zazmluvňovania neobsadených miest“, ktorou je v konkrétnom zariadení preukázaný výskyt a šírenie ochorenia COVID- 19, a to u prijímateľov sociálnej služby v zariadení alebo u zamestnancov v zariadení počas príslušného štvrťroku. V rámci kapacity zariadenia je totiž potrebné napr. vyčlenenie priestorov obytných miestností na nevyhnutné preventívne oddelenie od ostatných prijímateľov sociálnej služby, ako aj priestorov obytných miestností na izoláciu klienta z dôvodu ochorenia COVID-19, v rámci personálneho zabezpečenia poskytovanej sociálnej služby v zariadení je totiž prechodné reálne zníženie disponibilného personálu zabezpečujúceho nevyhnutnú „obslužnosť“ prijímateľov sociálnej služby, neprejavovanie záujmu o reálne začatie poskytovania sociálnej služby v zariadení s nariadenými karanténymi opatreniami.

Právnu úpravou v návrhu nariadenia sa zabezpečí adresnosť, efektívnosť a účelnosť vynakladaných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na spolufinancovanie sociálnych služieb, a to s prihliadnutím na reálnu nemožnosť konkrétnych poskytovateľov sociálnych služieb obsadiť miesta v konkrétnych podmienkach nimi prevádzkovaných zariadení, vyvolanú reálnym výskytom a šírením ochorenia COVID- 19 v konkrétnom zariadení.

Navrhovaná účinnosť predkladaného návrhu nariadenia je 1. apríla 2022 vzhľadom na to, aby nová právna úprava, ovplyvňujúca jednu z podmienok vyplatenia finančného príspevku podľa § 71 ods. 6 a 7, § 78a a 78aa zákona na príslušný rok štvrťrok, reflektovala na štvrťročný mechanizmus vyplácania a súvisiaceho zúčtovávania tohto finančného príspevku.

Návrh nariadenia je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, inými zákonmi, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná a s právom Európskej únie. Návrh nariadenia nebol predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Návrh nariadenia v súlade s doložkou vybraných vplyvov bude mať vplyv na štátny rozpočet, nebude mať vplyv na životné prostredie, ani vplyv na informatizáciu, podnikateľské prostredie, na manželstvo, rodičovstvo a rodinu a ani vplyv na služby verejnej správy pre občana.

